

Magne Skodvin
«Krig og okkupasjon
1939-45»

Det norske Samlaget 1990, 318
sider, illustrert. Pris kr. 279,-.

Magne Skodvin er tung og knusk-
tørr i fremstillingen. Han er i tillegg
autoritær og utilnærmelig i stilen. Han
er imidlertid vår ubestridte ledende
krigshistoriker, og han er ikke til å
unngå for alle som interesserer seg for
krigshistorien.

Heimevernsbladet bringer denne
omtale som en forsinket hyllest til
hans 75-års dag den 13/12 1990.

Folkeboka om krigsårene?

Professor dr. philos Magne Skodvin
skrev om krigshistorien i verket «Norge i
krig»: «Krigshistoria har ei nesten uopp-
slittelig evne til å fange interesse...»
Krigshistorie er blitt hans eget fagområ-
de, der han nå i sitt 76 år for lengst er
etablert som vår fremste krigshistoriker.
Professoren har hittil fremstått som den
utilnærmelige og ufeilbarlige sakkun-
skap i mange stridsspørsmål om vår
okkupasjonshistorie. Hans egen, person-
lige innsats i 1940, var å delta i kampene
i Haugsbygd og i Valdres. Doktorav-
handlingen skrev han i 1956 «Striden om
okkupasjonsstyret i Norge». Det norske
Samlaget lanserer nå hans siste bok som
«Folkeboka om krigsåra». Med sin faglig-
ge distanse til de fem års historie, som
han til fulle også ivaretar i denne nye
boken, kan ikke forlagets vaskeseddel bli
annet enn misvisende. Dette er boken for
de svært mange som til nå har savnet en
samlet og relativt kortfattet fremstilling

fra Skodvins hånd om viktige sider fra
de fem lange årene; men folkebok? Nei,
denne anmelder tror ikke det, til det er
Skodvin for tung. «Vi skal ikke fortegne
historien, men vi bør skrive med penn og
ikke hugge med øks», uttalte forfatteren i
et intervju. Da tenkte han på mye av det
som er skrevet om krigen og okkupasjo-
nen. Med denne boken er det som om
ringen er sluttet om vår offisielle okku-
pasjonshistorie. Spesielt viktig er at idea-
listiske portretter av krigstidens helter
må nå også hos Skodvin begynne å vike
for realistiske bilder av høyst vanlige
mennesker.

Hovedsynspunkter

Forfatterens hovedsynspunkter er at
norsk historie er også internasjonal histo-
rie, slik den kom til å arte seg her i lan-
det i møte med de særnorske forutset-
ninger. Den tyske tilstedeværelse styrte
utviklingen i landet, og okkupanten tok
alle avgjørelser ut fra sine egne interes-
ser. Derfor er tyske vurderinger, tyske
hensyn og tyske målsettinger blitt et
hovedtema i boken.

En blir for første gang i krigslitteratu-
ren kjent med Reichskommissær Josef
Terboven, en mann som var meget
ærgjerrig på egne vegne. Hans eneste
ønske var å bli frabeordret tjenesten i
Norge, for å bli gaulerter i grenseområ-
det mellom Ruhr og Belgia. Hitler var
imidtildt meget misfornøyd med Terbo-
ven, og lot ham som straff ikke slippe
vekk fra Skaugum. Som den første fag-
historiker plasserer Skodvin også Nord-
Norge i en rikshistorisk sammenheng.
Han legger, ganske riktig, hovedvekten
på krigstidens dramatiske hendelser i
våre nordligste landsdeler.

Var det krig?

Man tør håpe, at med forfatterens
redegjørelse om kapitulasjonen av 6.
Divisjon i 1940, vil all ørkesløs disku-
sjon om hvorvidt det også i fortsetningen
hersket krigstilstand mellom Tyskland og
Norge forstumme. Magne Skodvin er
meget lett forståelig på dette punktet. I
«Krig og okkupasjon» er det de tyske
vurderinger og beveggrunner som blir
gjennomgått. Prisverdig er beskrivelsen
av de veldisiplinerte og korrekte tyske
soldater, flygere og marinegaster, sam-
menholdt med SS- og Gestapo-avdeling-
er.

Nasjonal Samling

Skodvin går ikke av veien for å skrive
en svært interessant analyse av nasjonal
samling, det erklærte statsbærende parti i
Norge under okkupasjonen, holdt oppe
av tyske bajonetter. Tyskerne ville egent-
lig helst ha funnet en mulig annen norsk
gruppering å støtte med sine bajonetter,

men heldigvis var det ikke noe alternativ
til Quislings parti som tysk støttespiller
selv om NS både i krigsårene og i etter-
krigstiden har lagt vekt på sine motiver
som alternativ til tyskerne. Nasjonal
Samling mistet etter hvert all troverdig-
het, om de noen gang hadde hatt noen.
Likevel mer enn tangerer Skodvin vårt
store nasjonale trauma, hvis N.S. ikke
hadde spilt kollaboratørens rolle, hva vil-
le da resultatet ha blitt? Med denne pro-
blemstillingen er forfatteren farlig nær
ved å imøtekomme Nasjonal Samlings
mest tungtveiende alibi for sitt samar-
beid med okkupasjonsmakten.

Detaljert fremstilling

Skodvin tar i sin bok med bl.a. 16
tabeller som illustrerer bokens omfatten-
de innhold. Av materiellet kan nevnes;
statistikk som viser hva de ulike partiers
stortingsgrupper svarte på spørsmålene
fra Stortingets presidentskap om Kong
Haakon VII skulle avsettes. En annen
tabell viser en oversikt over antall lærere
til Arbeidstjenesten. Tabellen over «Ger-
manske frivillige i Waffen-SS (1943). Av
denne fremgår det at det var 1930 norske
som tilsammen hadde 303 falne. Kilden
for tabellen er «Statistikk for Himmler
ved SS-hauptamt. 9. august 1943».

Boken tar også for seg trekk fra krigen
i Stillehavet og Japans kapitulasjon. Som
et eksempel på detaljers nøyaktighet
henledes lesernes oppmerksomhet på
teksten til bildet fra Iwo Jima 23.
februar 1945 da det amerikanske flagget
ble reist av US Marines.

Ringens sluttet

Med denne boken er ringen sluttet.
Forfatteren er historiker fremfor popu-
lærskribent. Hans forhold til faget gjør at
han ikke går på akkord med den faglige
høye standard. Uten tvil kunne han ha
funnet mange «svisker» for å myke opp
det strengt professalt presenterte stoffet.
Da ville det etter denne anmelders opp-
fatning ikke ha vært Skodvin, men sam-
menligner man boken med hans mange
tidligere artikler og kommentarer til
okkupasjonstiden, så er det nærmest
påtagelig hvordan deler av bokens inn-
hold som denne gangen er noe mer nyan-
sert i sin holdning til de ting forfatteren
tar opp. Nyansene er tydeligst f eks sam-
menlignet med «Norge i Krig» Bind 2.
Inntrykket av en mildere Skodvin fester
seg etter lesningen av hans siste bok.
Hans posisjon i det faglige miljø i dag,
kan sammenlignes med en livgivende
kilde for den fremtidige forskning og tol-
king av norsk krigshistorie.

Boken anbefales på det beste. Den bør
leses av flest mulige, men er i form og
fasong for tung til å bli noen folkebok;
det er synd.

Svein Iversen.